

DRŻENIE (123) *sb n*

drżenie (121), **drżenie** (2); drżenie *BartBydż*; drżenie : drżenie *SkarŻyw* (1 : 1).

drż- (106), drz- (14), dr-ż- (1), drżż- (2).

-e- (120), -ę- (3).

-e- (21), -é- (1); -e- : -é- *Oczko* (8 : 1); w *końcowym -e wahania*.

sg *N* drżenie (46); -é (9), -e (2), -(e) (35); -é *OpecŻyw* (2), *SienLek* (2), *GórnTroas* (2); -é : -e *Oczko* (3 : 2). ◇ *G* drżenia (6); -å (2), -(a) (4). ◇ *D* drżeniu (6). ◇ *A* drżenie (35); -é (1), -(e) (34). ◇ *I* drżeniem (11) *OpecŻyw*, *MurzHist*, *BudBib*, *CzechRozm*, *NiemObr*, *WujNT* (6); drżeni(e)m (9) *FalZioł*, *LubPs*, *Leop*, *BibRadz* (2), *RejPos*, *BudNT*, *CzechEp*, *LatHar*. ◇ *L* drżeniu (5). ◇ *pl N* drżenia (5); -å (4), -(a) (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI i XVIII w.*

1. *Uleganie wstrząsom; trzęsienie; tremor BartBydż, Mącz, Calep, Cn; trepidatio Cn (100) : BartBydż 162b; Tremor, Drżenie/ trzęsienie/ Boyażń/ ftrách. Mącz 463b; Calep 1082a.*

a. *Trzęsienie, drżenie pod wpływem bodźców natury fizycznej (o ziemi) (38) : BierEz Nv; á [ziemie drżenie] Cieplice tak odmienić może/ że ftrugę/ którą cieka/ przerwie/ y indżięy obróci/ albo do nię y ónym drżeniu infż wodę/ [...] przywiedzie y zmięsza. Oczko 30v.*

Wyrażenie: »drżenie ziemi, na ziemi« = terrae motus Mymer¹, Calag; tremor Mącz; pavitatio terrae Cn [szyk 27 : 9] (35 : 1): OpecŻyw 151v, 193v; Mymer¹ 4v; TarDuch C6v; BierRozm 24; WróbŻołt 103/32; Takowa záprawdę wielkość była walczących/ iż dla wołania okrutnego widziało fie iákoby ziemie drżenie. HistAl B8, N2v; MurzNT Matth 24/7; KrowObr 39; BibRadz Am 1/1, I 461b marg, Matth 28/2; BielKron 136; Mącz 395c; RejAp 62v, 63, 138, 138v; RejPos 108; CzechRozm 141v; Oczko 6, 30v [3 r.], [41]v, [42]v; Drżenie ziemie/ et Trzęsienie ziemie. Terrae motus. Calag 163b; wnocy fię ftáło takie ziemie drżenie/ iż nie tylo fię nowe budowanie obáliło/ á kámień ná kámieniu nie zołtał: ále też y ftárego kościoła Sálomonowego kámienie/ z fundámentow ziemiá wyrzuciłá, y wiele fię innych bliskich domow przytłukło. SkarŻyw 277; MWilkHist D2v; StryjKron 309; ArtKanc S20v; GórnTroas 17, 28; y będą mory/ y głody/ y drżenia ziemie [terrae motus] po mieścách WujNT Matth 24/7, Matth 28/2.

b. *Dygotanie pod wpływem bodźców natury psychicznej lub fizycznej, trzęsienie się (o człowieku); horror Mącz; trepidatio Calep (59) : Odmienność mowy/ kłamftwo/ boiażń/ záiąkanie/ drżenie/ fą znáki/ nieiáką drogę ku męce podájące GroicPorz hh4v; SkarŻyw 212.*

Wyrażenia: »drżenie od bojaźni« (2): Mącz 158b; Trepidatio – drżenie od boiazni. Calep 1082b.

»drżenie od zimna« = horror ex frigore Cn (1): Horror. Drżenie od żymná albo od bojaźniew/ też mierżioność. Mącz 158b.

a. *Dygotanie, dreszcze, nierówne lub przyspieszone tętno itp. (o objawach fizjologicznych, przede wszystkim chorobowych) (55) : á then plaft fercze pořila j drżenie oddala/ Auicenna powiada. FalZioł I 43b; Mozg ie⁸⁰ pieczony/ ieft przeciw drżeniu ktore z fuchych niemoc pochodzi. FalZioł IV 11d, II 7b, 7c, IV 8a.*

W połączeniu z G sg lub pl rzeczowników oznaczających części ciała [w tym: ciała (2), głowy (5), rąk (3)] (47): A tak też pořpolicie taczy ludzie maia drżenie rąk y głowy. FalZioł V 8; Też krew puřczóná

[...] ieft vzyteczne [!] naprzeciw oknieniu niedawnemu/ y też naprzeciw drzeniu głowy y łzumieniu wznemu. *FalZioł* V 58, + +4c, ‡ ‡c, I 95d, II 9c, III 35c, V 105v; *SienLek* 36v. *Cf Wyrażenia*.

Wyrażenia: »drzenie członkow, w członkach« [szyk 6 : 2] (7 : 1): To ieft naprzeciwko paraliżowi, Świętego walanthego niemoczy, y też drzeniu członkow [!] *FalZioł* II 12b, ‡‡v, I 86b, II 4c, V 37v, 44v; Ale ieftli mu fye niepolepzy/ á będzie miał drzenie członkow/ darmoć iuż leczyć. *SienLek* 55v; ieft też chorób niemáto/ co z głowy pochodzą/ á cieplicami hámowác fye mogą: iáko [...] powietrza ruźenie/ fkurzenie/ wft/ łzyie/ áłbo inłzych członków drzenie *Oczko* 14.

»drzenie serca, serdeczne« = *palpitatio cordis* *Cn* [szyk 20 : 6] (25 : 1): Takiefz theż drzenie Sercza mocznie á barzo richło leczy. *FalZioł* V 82v; day to zimno wypic [!] czału drzenia fercza. Też na omdlenie ktore przychodzi ze drzenia zbytecznego ferca/ á zwálzcza z gorączy przyczyny *FalZioł* V 82v, III 35a, IV 8c, 11d, V 57, 82 (19); Sercá częfte drzenie Nagłą śmierć známionuie *SienLek* 20, 20, 87v [2 r.], S2, T3; *Oczko* 35.

»żył drzenie« = *pulsus arteriarum* *Mącz* [szyk 3 : 1] (4): Też ma mocz rofpułzczać zimną wilkoć/ fuchych żył drzenie kurcz/ bolenie krzyżom/ yteż fkrzywienie wft leczy. *FalZioł* I 69d; Żył fuchych drzenie oddala. *FalZioł* + +7d, IV 8a; *Pulsus arteriarum*, Odbiyánie áłbo żił drzenie. *Mącz* 287a.

Szeregi: »drzenie albo trzęsienie« (1): (*marg*) Trzęláwicá á Trząścá/ rozne choroby fá. (-) drzenie tych chorób áłbo trzęsienie/ z roznych przyczyn przychodzi *SienLek* 142.

»drzenie i zimność« [szyk 1 : 1] (2): a gdy będą pomazane pulfi wrák y vnog/ tedy zymnoftz y drzenie oddala: ktore bywa w febrach/ w zymnitzach. *FalZioł* I 2c, I 24a.

2. *Prawdopodobnie wydawanie donośnego dźwięku, huczenie, grzmienie* (1) : Słuchayćie słucháiąc/ drżenia głofu iego y dźwięku z wft iego wychodzącego [*audite audiendo cum tremore sonitum eius*]. *BudBib* *Iob* 37/2.

3. *Strach, lęk* (22) : a przyśfedłfy z drzenim ku krżiwowi/ lám fie dobrowolnie ofiarowál/ a pokłękńawłfy/ ku bogu oyttzu pokornie wolál *OpecŻyw* 138v; *BudNT* *Mar* 16/8; A one wyśzedłfy/ wćiekły z grobu. ábowiem zięło ie drzenie y zumienie [*tremor et pavor*] *WujNT* *Mar* 16/8.

Szeregi: »bojaźń i drzenie« = *timor et tremor* *Vulg Ps* 54/6 (1): Sercze moje zařmuciło fie we mnie/ boiaźń łmierci wpađła na mię. Boiaźń y drzenie przyłzły na mię/ A ciemnoći mie zakryły. *TarDuch* A4v.

»strach i drzenie; strach ze drzeniem« = *timor et tremor* *Vulg* (1; 2) : Strách z okrutnym drzeniem [*timor et tremor* *Vulg Ps* 54/6] nádemną moc máyą Zewłřąd myę cyemności řrogye obtaczayą. *LubPs* N6v; á będzie řtrách y drzenie [*timor et tremor*] wielkie ná ziemi/ y wezdrgną fie ci ktorzy wyřrzą gniew on/ á trzęláwicá ie popáđnie *Leop* 4.*Esdr* 15/36; *BudBib* 1.*Mach* 7/18.

a. *Strach przed Bogiem, najczęściej jednak bojaźń boża jako wyraz pokory i oddania się Bogu* (15) :

Szeregi: »bojaźń i drzenie« = *metus et tremor, timor et tremor* *Vulg* (10): *MurzHist* G4v; Pátrćiefz tedy coć łnami wćzynił/ á zboiaźnią y ze drzeniem [*cum timore et tremore*] wyznawayćie fie iemu á krolá wřfch wiekow powyřřayćie w řkutkách wáłfych. *Leop* *Tob* 13/6; *NiemObr* 17; *LatHar* 196; gdy wřpomina ná pořřuźenřtwo wřzytkich was/ iákoćcie go z boiaźnią y ze drzeniem [*cum timore et tremore*] przyęli. *WujNT* 2.*Cor* 7/15; z boiaźnią y ze drzeniem [*cum metu et tremore*] zbáwienie wáłze řprawuyćie. *WujNT* *Philipp* 2/12, s. 505, 1.*Cor* 1/3, *Eph* 6/5, s. 688.

»strach i (a) drzenie« = *metus et tremor PolAnt* [szyk 3 : 1] (4): Przyšzedł [Adam] ku Panu z wielkim drzeniem á z wielkim łtráchem/ ták iż ledwe łtał ná nogach łwoich. *RejPos* 101; ále teraz dáleko wiécey wniebytności moiey/ z łtráchem y ze drzeniem [*cum metu et tremore*] was łámych zbawienie wykonywaycie *BudNT Philipp* 2/12; *CzechRozm* 2; *CzechEpPorz* **3.

W przeni (1) : Włzytek łwiát ktory iełt łtworzony/ á bywa rządzon wedle woley iego/ y gory łpołu z fundámenty łziemie/ z drzeniem łię łłuką [*concutiuntur tremore*] gdy Pan ná nie pátrzy. *BibRadz Eccli* 16/18.

Synonimy: **1. a.**, **b.** *trzęsienie*; **a.** *trzęsienie, zimność*; **3.** *bojaźń, strach*.

Cf **DRGANIE**, **DRŻĄCZKA**, **DRŻEĆ**

ZZie